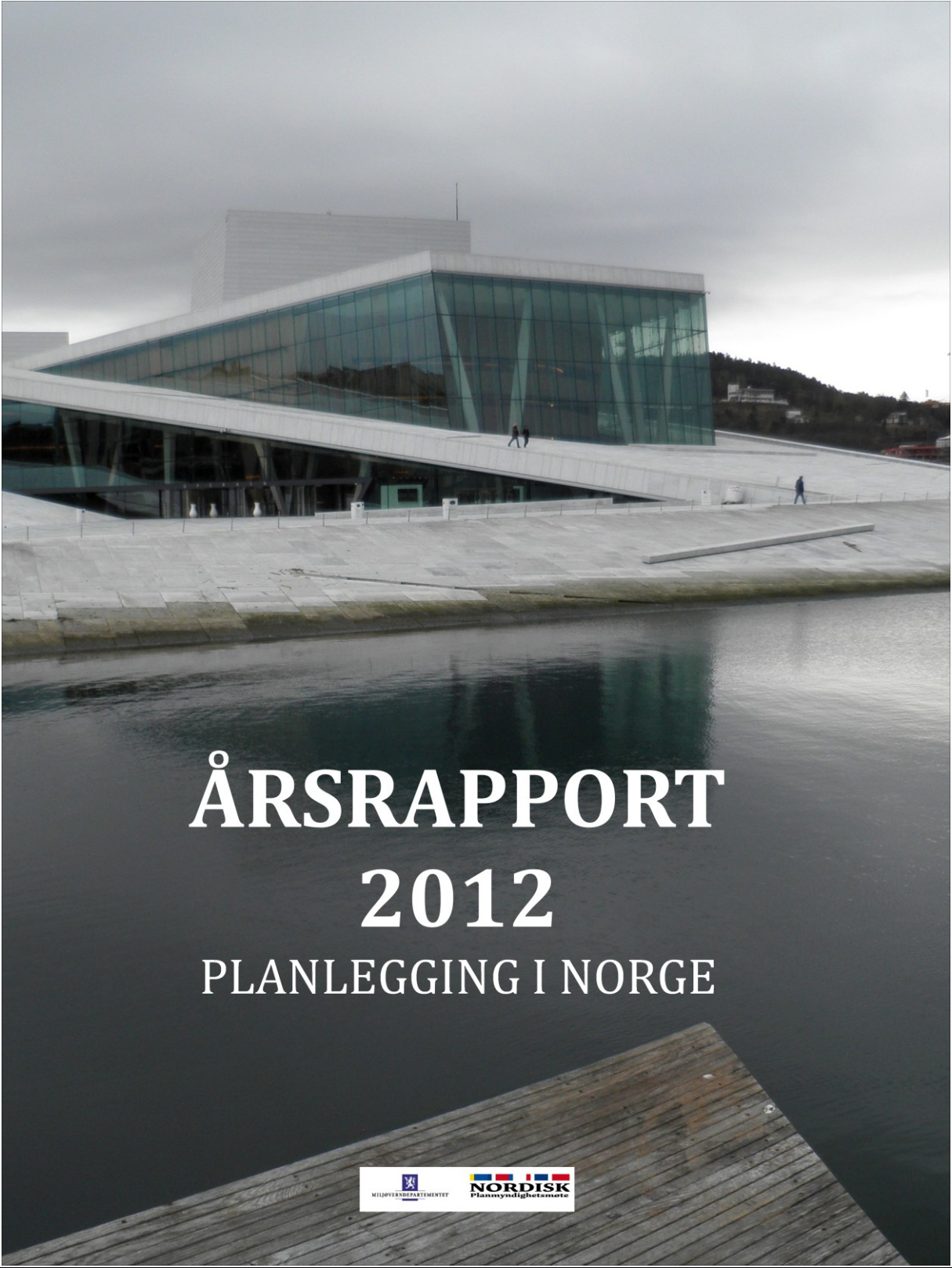

ÅRSRAPPORT 2012 PLANLEGGING I NORGE

Innhold

1	Overordnede rammer	3
2	Internasjonale aktiviteter	5
3	Om planavdelingen	6
4	Lovutvikling	7
5	Regional planlegging	9
6	Kommunal planlegging	13
7	Digitale stedsdata – matrikkel og planregister	16
8	Konsekvensutredninger	18
9	Kompetanse, formidling og forskning	19
10	By- og tettstedsplanlegging	23
11	Planlegging utenfor byer og tettsteder	30
12	Andre utviklingsprosjekter	34

1 Overordnede rammer

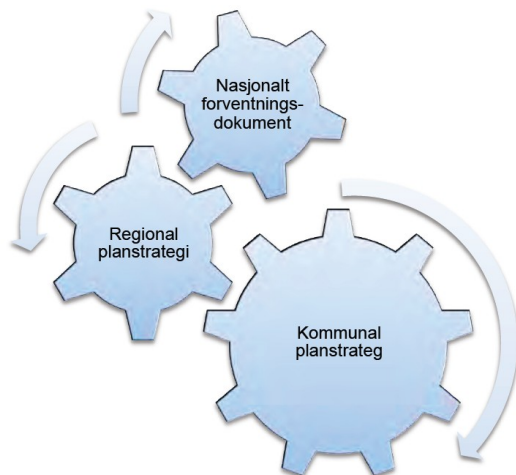
Rød-grønn regjering

Siden Stortingsvalget 2005 har Norge vært styrt av en rød-grønn flertallsregjering utgått av Arbeiderpartiet (Ap), Sosialistisk Venstreparti (SV) og Senterpartiet (Sp), med Jens Stoltenberg (Ap) som statsminister.

Politisk ledelse i Miljøverndepartementet:

Miljøvernminister Bård Vegar Solhjell, statssekretærene Henriette Killi Westhrin og Ketil Raknes, og politiske rådgivere Audun Garberg og Olav Magnus Linge.

Politiske føringer for planleggingen.

Nasjonal arealpolitikk

St.meld. nr. 26 (2006-2007)
Regjeringens miljøpolitikk og rikets miljøtilstand gir hoveddrammene for den nasjonale arealpolitikken.

Nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging

For å fremme en bærekraftig utvikling har regjeringen utarbeidet et dokument med nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging. Dokumentet ble godkjent i regjeringen 22. juni 2011.

Forventningene skal bidra til at planleggingen blir mer målrettet og sikre at nasjonale interesser blir ivaretatt i planleggingen.

Temaene som omfattes av nasjonale forventninger er:

- Klima og energi
- By- og tettstedsutvikling
- Samferdsel og infrastruktur
- Verdiskaping og næringsutvikling
- Natur, kulturmiljø og landskap
- Helse, livskvalitet og oppvekstmiljø

Planforvaltning

Det er ikke noe plandirektorat i Norge, departementet utfører derfor selv direktoratsoppgaver knyttet til samfunnsplanlegging. Miljøvern-departementets underliggende direktorater; Direktoratet for naturforvaltning, Riksantikvaren, Klima- og forurensningsdirektoratet og Kartverket utfører oppgaver

knyttet til planlegging innenfor sine ansvarsområder.

På regionalt nivå er oppgavene fordelt mellom fylkeskommunene og fylkesmennene.

Fylkeskommunene styres av fylkestinget, som velges ved direkte valg samtidig med kommunestyrene, sist i 2011. De har ansvaret for regional utvikling og planlegging, samferdsel, videregående skoler, kultur og kulturminnevern.

Fylkeskommunene har ansvaret for planfaglig veiledning overfor kommunene. Alle fylkeskommuner har nå etablert "planforum", samordningsorganer på regionalt nivå der kommunale arealplaner drøftes med statlige og regionale myndigheter.

Fra 1. januar 2010. overtok fylkeskommunene ansvaret for en stor del av riksvegene, som utgjør ca. 80 % av vegnettet. Fylkeskommunen fikk også en styrket rolle i regional planlegging og i forhold til klimautfordringen. De har også overtatt oppgaver knyttet til landbruk, vannregioner, friluftsliv og verdiskaping.

De statlige fylkesmennene har ansvaret for å følge opp og samordne statens ulike oppgaver i fylket. I tillegg er de fagmyndighet innen landbruk, miljøvern, skole m.v. Fylkesmennene har kontroll- og oppfølgingsansvar overfor kommunene, og megler i plansaker med innsigelse. De står for planjuridisk veiledning til kommunene. Klagebehandling etter plan- og bygningsloven er delegert til fylkesmannen fra Miljøverndepartementet. I plansakene er det et utstrakt samarbeid mellom fylkesmenn og fylkeskommuner om oppfølgingen av plan- og bygningsloven i kommunene. Blant annet gjennom regionale planfora som er forankret i plan- og bygningsloven.

Departementet gir støtte til driften av regionale opplæringsteam i plan- og bygningsloven der både fylkeskommunen og fylkesmannen er med.

www.fylkesmannen.no

2 Internasjonale aktiviteter

Den europeiske landskapskonvensjonen (ELK)

Som ledd i oppfølgingen av konvensjonen, deltok Norge i mai 2011 på den sjette konferansen om konvensjonen i Strasbourg, og på møte i styringskomiteen i Strasbourg i september. Norge deltok også på det tiende arbeidsmøtet for landskapskonvensjonen i Portugal i oktober 2011, der temaet var "Multifunctional landscapes".

Miljøverndepartementet deltok videre på en nordisk samling i Finland i september 2011, og på nordisk seminar på Island i juni 2012. Temaet på begge samlingene var blant annet landskapsforvaltning på Nordkalotten, og utfordringer spesielt knyttet til disse områdene.

www.regjeringen.no/landskapskonvensjonen

Forvaltning av geografisk informasjon i EU (INSPIRE) og FN (GGIM)

Stadig flere ser betydningen av god tilgang til pålitelig geografisk informasjon. Dette gjelder både lokalt, nasjonalt, mellom naboland og i internasjonale sammenhenger generelt. Geografisk informasjon er et voksende marked for næringslivet.

Google og Microsoft kappes om å tilby gode løsninger for å integrere geografi og informasjonshåndtering. Ulike Wikipedia-inspirerte åpne brukergenererte løsninger har også begynt å markere seg.

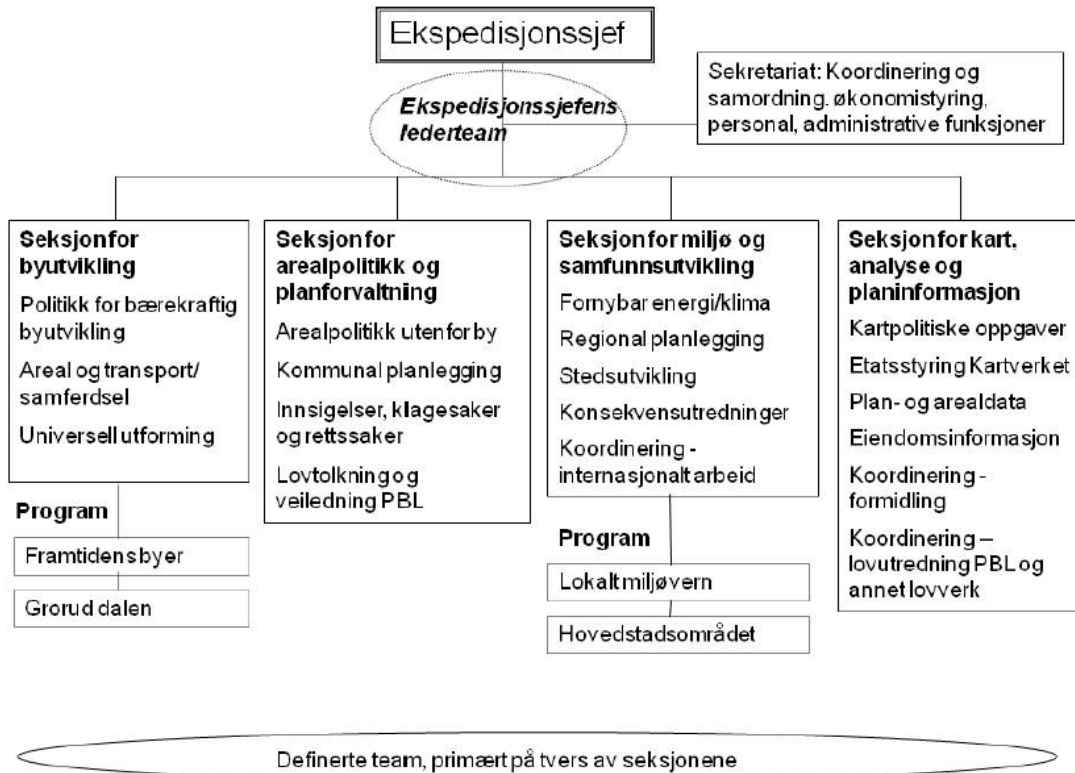
EU bygger opp en felles infrastruktur for geografisk informasjon (INSPIRE) der også Norge og Island deltar. Forente nasjoner (FN) har satt ned *Committee of Experts on Global Geospatial Information Management* (GGIM). Komiteen skal arbeide fram mot FNs økonomiske og sosiale råds (ECOSOC) møte i 2016. Komiteens første møte ble holdt 26. oktober 2011 i Seoul.

På komiteens andre møte 13-15. august 2012 i New York sto bl.a. følgende på dagsorden

- vurderinger av trendene i forvaltningen av geografisk informasjon
- oppfølging av Rio+20
- et overordnet rammeverk for geografisk informasjon på nasjonalt, regionalt og globalt nivå inklusive Global Map
- kapasitetsbygging i utviklingsland
- fremme deling, tilgang og formidling av data
- fremme bevisstheten om geografisk informasjon

De nordiske landene bør kunne bidra til arbeidet bl.a. med gode erfaringer i samarbeidet om sjøkart (<https://www.primar.org/>) og nordområdene (<http://arctic-sdi.org/>). De nordiske landene arbeider også aktivt for å utnytte felles ressurser i arbeidet med INSPIRE gjennom et eget nordisk nettverk. De nasjonale kartverkene i Norden står sentralt i dette arbeidet.

3 Om planavdelingen

Planavdelingen ledes av ekspedisjonssjef Jarle Jensen, og har 53 medarbeidere. Seksjon for byutvikling ledes for tiden av Anne Beate Tangen, seksjon for arealpolitikk og planforvaltning ledes av Bjørn Casper Horgen, seksjon for miljø og samfunnsutvikling ledes av Erik Vieth Pedersen, seksjon for kart, analyse og planinformasjon ledes av Kari Strande og avdelingssekretariatet ledes av Grete H. Haugdal.

Avdelingen har et bredt arbeidsfelt, og omfatter både departementets forvaltningsoppgaver, direktoratsoppgaver og større utviklingsoppgaver. Planavdelingen har styringsansvaret for Kartverket, som er under stadig utvikling og er tillagt viktige oppgaver knyttet til kart, planregistre og andre grunnlagsdata for planlegging. Departementet har

nært samarbeid med fylkeskommuner og fylkesmenn, som har hovedansvaret for den praktiske veiledningen overfor kommunene, hovedansvar for å sikre nasjonale interesser i planprosessene. Fylkesmennene er delegert myndighet til å avgjøre klagesaker.

4 Lovutvikling

Plan- og bygningsloven

Plandelen av plan- og bygningsloven forvaltes av Miljøverndepartementet. Den trådte i kraft 1. juli 2009, og er omtalt i tidligere årsrapporter. Byggesaksdelen hører inn under Kommunal- og regionaldepartementet og trådte i kraft 1. juli 2010, altså ett år etter plandelen. I løpet av 2012 har departementet utgitt de fleste viktigste veilederne knyttet til loven, og det er i forbindelse med disse gjort omfattende utdypinger og

konkretiseringer av loven og dens virkninger for planpraksis.

Plandelen av plan- og bygningsloven er også tilgjengelig på engelsk og samisk.

Geodatalov

Stortinget vedtok i juni 2010 en egen geodatalov. Loven skal bidra til god og effektiv tilgang til offentlig geografisk informasjon (geodata) for offentlige og private formål. Loven vil bidra til å styrke samarbeidet om deling av geodata mellom virksomheter med offentlige oppgaver, og sikre videre utvikling og drift av den nasjonale infrastrukturen for geografisk informasjon.

Loven gjennomfører europaparlaments- og rådsdirektiv 2007/2/EF av 14. mars 2007 om etablering av en infrastruktur for geografisk informasjon i Det europeiske fellesskapet (INSPIRE).

Loven omhandler de mer prinsipielle sidene knyttet til koordineringen av den geografiske infrastrukturen, herunder deling av geodata og tilgang til geodatatjenester.

Detaljerte og tekniske bestemmelser om infrastrukturen og datainnhold er det mest hensiktsmessig å gi i form av forskrifter. En slik forskrift har nå vært til høring og vi forbereder endelig vedtak tidlig i høst.

Den praktiske gjennomføringen av samarbeidet om infrastrukturen organiseres gjennom forvaltnings-samarbeidet Norge digitalt.

30. mars 2012 oppnevnte Regjeringen et nasjonalt geodataråd som skal sikre et godt samarbeid mellom alle som forvalter og bruker ulike typer geografisk informasjon. Rådet skal gi innspill til Miljøverndepartementet om norsk geodatapolitikk, gi råd til offentlige myndigheter som bidrar med eller bruker geografisk informasjon og det skal følge innføringen av geodataloven.

www.norgedigitalt.no

Matrikkellov

Ny matrikkellov trådte i kraft i januar 2010. Loven skal sikre tilgang til viktige eiendomsopplysninger ved at det blir ført et sentralt, ensartet og pålitelig register (matrikkelen) over alle faste eiendommer i landet, herunder grunneiendom, bygninger og adresser, og med kartlagte grenser og eiendomsforhold. Registeret inneholder derfor også nøyaktige eiendomskart.

Det nye regelverket stiller nye krav til saksbehandling, gjennomføring av oppmålingsforretninger og føring av matrikkelen. Det blir blant annet satt strengere krav til tidsfrister og dokumentasjon.

Kommunens ansvar for oppmåling og matrikulering av eiendom videreføres som i dag. Kommunen må sørge for at oppmålingsforretningene blir utført av kompetent personale. Miljøvern-departementet anbefaler at landmåler minst har treårig høyere utdanning som bachelor i landmåling og eiendomsutforming eller tilsvarende realkompetanse.

For lovtekst og utfyllende merknader se:

www.regjeringen.no/kart

www.matrikkelen.no

5 Regional planlegging

Landet er delt inn i 19 fylker. Fylkeskommunene har ansvaret for å utarbeide regionale planstrategier, og nødvendige regionale planer og planbestemmelser.

Regional planstrategi

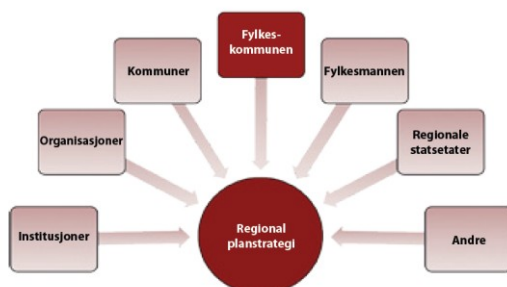
Innen et år etter hvert fylkes- og kommunevalg skal fylkeskommunene utarbeide en regional planstrategi i samarbeid med kommuner, statlige organer, organisasjoner og institusjoner som berøres av planarbeidet.

Planstrategien skal blant annet.:

- redegjøre for viktige regionale utviklingstrekk og utfordringer
- vurdere hvordan utfordringene skal følges opp, og hvilke planer som bør utarbeides – regionale eller interkommunale
- klargjøre hvilke myndigheter, statsetater og andre som bør delta i planprosess og gjennomføring

De første regionale planstrategiene utarbeides etter loven innen ett år etter valget høsten 2011.

Planstrategiene skal godkjennes av Kongen i statsråd. Godkjent planstrategi vil forplikte alle berørte myndigheter – også de statlige – til å delta i gjennomføringen av strategien. De skal også legge strategien til grunn for sin egen virksomhet.

Regional planstrategi som arena for dialog og samhandling.

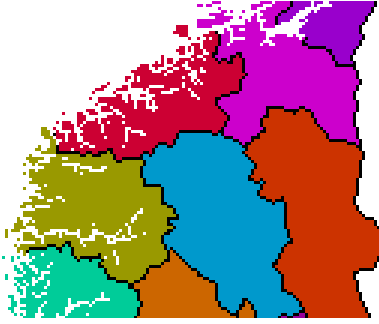

Det ble i 2012 gitt ut veileder om regionale planstrategier.

Regional plan

Etter de nye bestemmelsene om regional planlegging er det ikke lenger plikt til å utarbeide en heldekkende fylkesplan i hver valgperiode. I stedet skal fylkeskommunene utarbeide regionale planer etter behov. Regionale planer kan utarbeides for et helt fylke, for delområder eller for særskilte tema. De regionale planene skal inneholde et handlingsprogram for gjennomføringen.

Regionale planer kan egengodkjennes av fylkestinget dersom det ikke foreligger innvendinger fra statlige myndigheter eller kommuner.

Regionale planbestemmelser

Planene kan ha retningslinjer for arealbruk. I tilknytning til retningslinjene kan fylkestinget vedta regionale planbestemmelser som er juridisk bindende for lokale myndigheter og utbyggere. De vil gjelde for inntil 10 år, med mulighet for forlengelse.

Interkommunalt samarbeid

Plan- og bygningsloven har innført bestemmelser om interkommunalt plansamarbeid. Dette kan i noen tilfeller være et alternativ til en regional plan. Vedtak av interkommunale planer gjøres i de respektive kommunestyrene, og kan ikke delegeres til annet organ. Ordningen har til nå vært lite brukt.

Nettverk

En arbeidsgruppe har sett nærmere på de regionale statsetatenes og fylkesmennenes rolle og oppgaver i regional planlegging.

Arbeidsgruppen har pekt på at fylkesmannen:

- Både har en sektorpolitisk og samordnende rolle
- Skal støtte fylkeskommunen i dens ansvar som regional utviklingsaktør
- Kan bistå i planstrategi-prosessen blant annet ved å bidra med analyser og spille inn planbehov
- Skal følge opp at nasjonale forventninger ivaretas og eventuelt åpne for regional tilpasning

- Skal bistå fylkeskommunen i at statlige etater følger opp og deltar i strategi- og planarbeid
- Skal forankre statens involvering

Statlige og fylkeskommunale instanser og aktører som jobber med regional planlegging, deltar i et nasjonalt nettverk for regional planlegging og utvikling. Det er samlinger i nettverket to ganger årlig. Hensikten med samlingene er å formidle nasjonal politikk, formidle ny kunnskap, utveksle erfaringer og utvikle samarbeidet og nettverket mellom regionale planleggere.

Plansamarbeid om areal og transport planlegging i Oslo og Akershus

Samarbeid om areal- og transportplanlegging mellom Oslo kommune og Akershus fylkeskommune for å få et felles grep om overordnet areal- og transportplanlegging har nå

utarbeidet planstrategi og plan-program for en felles regional plan for areal og transport i hoved-stadsregionen.

Miljøverndepartementet har til nå ledet arbeidet, mens de regionale myndigheter nå har overtatt ansvaret. Planstrategien skal godkjennes av Kongen.

Kjøpesentra

Forskrift om rikspolitisk bestemmelse for kjøpesentre har nå vært i funksjon i fire år. Bestemmelsen gjelder for hele landet og skal legges til grunn for regionale planer om kjøpesentre og senterstruktur. Pr. 2011 har alle fylkene i landet slike regionale planer, men mange av dem er gamle. Flere fylker har satt en rullering på dagsordenen.

Kjøpesentre kan etter dette bare etableres eller utvides i samsvar med godkjente fylkesplaner eller fylkes-delplaner. Bestemmelsen har ført til et nytt fokus på kjøpesentrenes

betydning for utviklingen av byer og steder.

Bestemmelsen blir aktivt fulgt opp av fylkesmennene inntil nye planer med regionale planbestemmelser er vedtatt.

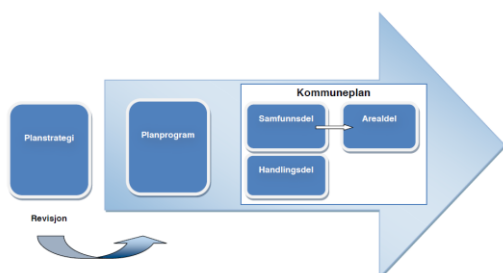
De største utfordringene i praktiseringen av planene er å vurdere hvilke konsekvenser nyetablering av kjøpesentre utenfor bysentrum vil få for eksisterende handel og bysentra, vurdere skillet mellom ulike typer varehandel og lokalisering av store landsdekkende (internasjonale) kjeder.

Eiendomsselskaper med kjøpesenter i en rekke byer er viktige for utviklingen av senterstrukturen. Den nasjonale politikken er drøftet med de to største eierne som har til sammen vel 100 kjøpesentre i Norge.

6 Kommunal planlegging

Norge har (for tiden) 429 kommuner. Kommunene er svært ulike både når det gjelder geografi, areal og folketall. Over halvparten av kommunene har mindre enn 5 000 innbyggere, og 12 kommuner har mer enn 50 000 innbyggere. Kommunene har ansvaret for å utarbeide kommunal planstrategi (første gang i 2012), kommuneplaner og reguleringsplaner.

Planer hjemlet i plan- og bygningsloven er bindende eller retningsgivende for hvilke tiltak som kan gjennomføres i områder med stor miljøverdi. Det gjelder landbruks-, natur- og friluftsområder samt andre typer områder med begrensninger for byggeaktivitet. I 2011 ble det i disse områdene gitt om lag 2 600 byggetillatelser i samsvar med kommunenes arealplaner. Dette er noe lavere enn i 2010 og 2009. I tillegg ble det gitt dispensasjoner. Dispensasjoner for nye bygg i landbruks-, natur- og friluftsområder har gått noe ned sammenlignet med 2010.

Kommuneplanprosessen.

Reguleringsplaner

I 2011 ble det vedtatt i overkant av 2000 reguleringsplaner, noe som er samme nivå som de siste tre årene. Andelen private planer har gått ned til 62 % i 2011, mot 72 % i 2010 (har vært mellom 72 – 76 % i årene siden 2004).

Tallene viser at planaktiviteten har gått noe ned, som følge av nedgang i

byggevirkksomheten, særlig boliger, og i forbindelse med innføring av ny lov. Vi ser nå at aktiviteten er på veg oppover i flere områder, og i 2011 ble det sendt på høring over 2000 reguleringsplaner. Prisnedgang på fritidsboliger gjør at flere prosjekter blir utsatt eller ikke iverksatt.

Departementet har i flere år kurset kommunene i reguleringsplanarbeid, i samarbeid med KS. Det norske systemet med private planinnspill gir et stort behov for samspill mellom private og kommunale planaktører i reguleringsplanprosessene.

Kommuneplaner

Antall vedtatte kommuneplaner og kommunedelplaner for areal varierer en del gjennom årene. I 2011 økte aktiviteten i kommuneplanleggingen, og det ble det vedtatt 155 kommuneplaner for areal, mot 100 i 2010, 115 i 2009 og 94 i 2008.

20 % (89 stk) av kommunene vedtok ny arealdel til kommuneplanen i 2011.

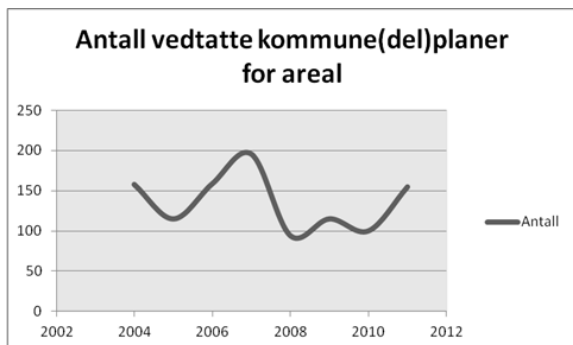
Antall vedtatte samfunnsdeler til kommuneplan og tematiske kommunedelplaner økte også, med 203 vedtatte planer i 2011, mot 161 i 2010, 163 i 2009 og 94 i 2008.

Alle kommuner skal i løpet av 2012 ha vedtatt kommunal planstrategi, og det ble utgitt egen veileder for denne i 2012.

Kommuneplan for Kristiansand kommune 2011-2022.

Antall vedtatte arealplaner på kommuneplannivå 2004-2011 Kilde: SSB.

Gjennomsnittlig alder på arealdelene er 5 år og for samfunnsdelene 6 år. Situasjonen varierer mye i landet. Det er særlig kommuner med stort areal, lite folketall og fraflytting som mangler et oppdatert plangrunnlag. Mange av disse kommunene har også liten planleggerkompetanse.

I forbindelse med ny plan- og bygningslov er det en utfordring å bygge opp kapasitet, kompetanse og motivasjon til at alle kommuner får

en oppdatert og god kommuneplan-situasjon.

Statlige og regionale interesser

Når arealplaner vurderes å være i strid med nasjonale eller viktige regionale interesser, kan statlige og regionale myndigheter fremme innsigelse mot planene. Andel planer som blir møtt med innsigelse er økende. Om lag 52 % av alle kommuneplaner ble møtt med innsigelse i 2011, og 33 % av reguleringsplanene. For 2010 var tallene henholdsvis 48 og 29 %.

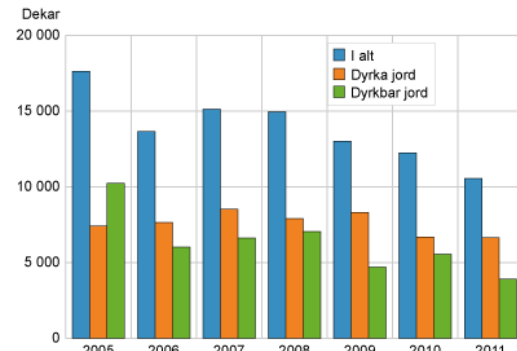
Hoveddelen av disse innsigelsene blir løst lokalt gjennom planprosessen, enten gjennom forhandlinger i de planfora som er opprettet for samhandling i plansaker i fylkeskommunene, eller gjennom mekling hos fylkesmannen. Hvert år blir mellom 1 og 2 % av det samlede antall planer som vedtas avgjort av Miljøverndepartementet, og i 2011

var det 24 slike saker. Disse sakene er likevel ofte prinsipielt viktige saker, som gir uttrykk for regjeringens arealpolitikk på ulike områder.

Konflikttemaer i arealplanene

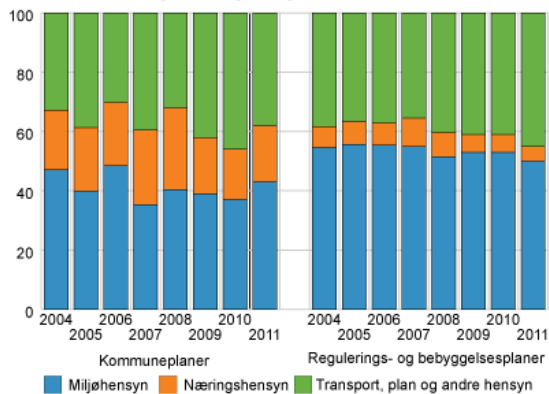
Særlig fokuserte konflikttemaer i de kommunale planene har vært forholdet til strandsonen langs sjø og ferskvann, lokalisering av riksveger, jordvern, sikring av villreinens leveområder, kulturminner, friluftsliv og landskap, reindrift og kjøpesentersaker.

Omdisponering av dyrka og dyrkbar jord, etter jordloven og etter plan- og bygningsloven, til andre formål enn landbruk. 2005-2011. Dekar

Omdisponering av jord 2005-2011 (SSB).

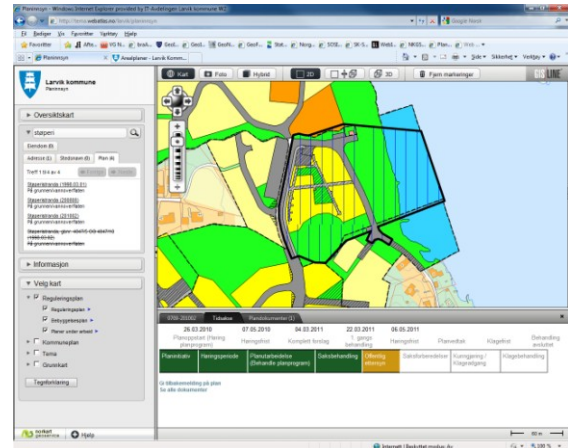
Innsigelser fra myndighetene til kommunale planer. 2004-2011. Prosentvis fordeling av innsigelsesgrunn.

Oversikt over innsigelsessaker 2004 – 2011 (SSB).

7 Digitale stedsdata – matrikkel og planregister

Digitale stedsdata er sentrale i all plansaksbehandling og miljøforvaltning. Det blir stadig enklere å ta i bruk slike data i planleggingen. Det europeiske INSPIREDirektivet pålegger deling av slike data mellom offentlige myndigheter gjennom tilrettelagte tjenester, metadata og standardisering. Stortinget har vedtatt en egen Geodatalov for implementeringen av direktivet og for formalisering av samarbeidet Norge digitalt. Planregister og plandata inngår som tema i dette samarbeidet.

Larvik kommune sin internettside for digital plandialog.

Formål	Kart-Id	Ekstern-ID	Ekstern-ID	Ekstern-ID
1. Beredning og utvalg	1000	1000	1000	1000
Beregning og utvalg	1001	1001	1001	1001
Beregning og utvalg	1002	1002	1002	1002
Beregning og utvalg	1003	1003	1003	1003
Beregning og utvalg	1004	1004	1004	1004
Beregning og utvalg	1005	1005	1005	1005
Beregning og utvalg	1006	1006	1006	1006
Beregning og utvalg	1007	1007	1007	1007
Beregning og utvalg	1008	1008	1008	1008
Beregning og utvalg	1009	1009	1009	1009
Beregning og utvalg	1010	1010	1010	1010
Beregning og utvalg	1011	1011	1011	1011
Beregning og utvalg	1012	1012	1012	1012
Beregning og utvalg	1013	1013	1013	1013
Beregning og utvalg	1014	1014	1014	1014
Beregning og utvalg	1015	1015	1015	1015
Beregning og utvalg	1016	1016	1016	1016
Beregning og utvalg	1017	1017	1017	1017
Beregning og utvalg	1018	1018	1018	1018
Beregning og utvalg	1019	1019	1019	1019
Beregning og utvalg	1020	1020	1020	1020
Beregning og utvalg	1021	1021	1021	1021
Beregning og utvalg	1022	1022	1022	1022
Beregning og utvalg	1023	1023	1023	1023
Beregning og utvalg	1024	1024	1024	1024
Beregning og utvalg	1025	1025	1025	1025
Beregning og utvalg	1026	1026	1026	1026
Beregning og utvalg	1027	1027	1027	1027
Beregning og utvalg	1028	1028	1028	1028
Beregning og utvalg	1029	1029	1029	1029
Beregning og utvalg	1030	1030	1030	1030
Beregning og utvalg	1031	1031	1031	1031
Beregning og utvalg	1032	1032	1032	1032
Beregning og utvalg	1033	1033	1033	1033
Beregning og utvalg	1034	1034	1034	1034
Beregning og utvalg	1035	1035	1035	1035
Beregning og utvalg	1036	1036	1036	1036
Beregning og utvalg	1037	1037	1037	1037
Beregning og utvalg	1038	1038	1038	1038
Beregning og utvalg	1039	1039	1039	1039
Beregning og utvalg	1040	1040	1040	1040
Beregning og utvalg	1041	1041	1041	1041
Beregning og utvalg	1042	1042	1042	1042
Beregning og utvalg	1043	1043	1043	1043
Beregning og utvalg	1044	1044	1044	1044
Beregning og utvalg	1045	1045	1045	1045
Beregning og utvalg	1046	1046	1046	1046
Beregning og utvalg	1047	1047	1047	1047
Beregning og utvalg	1048	1048	1048	1048
Beregning og utvalg	1049	1049	1049	1049
Beregning og utvalg	1050	1050	1050	1050
Beregning og utvalg	1051	1051	1051	1051
Beregning og utvalg	1052	1052	1052	1052
Beregning og utvalg	1053	1053	1053	1053
Beregning og utvalg	1054	1054	1054	1054
Beregning og utvalg	1055	1055	1055	1055
Beregning og utvalg	1056	1056	1056	1056
Beregning og utvalg	1057	1057	1057	1057
Beregning og utvalg	1058	1058	1058	1058
Beregning og utvalg	1059	1059	1059	1059
Beregning og utvalg	1060	1060	1060	1060
Beregning og utvalg	1061	1061	1061	1061
Beregning og utvalg	1062	1062	1062	1062
Beregning og utvalg	1063	1063	1063	1063
Beregning og utvalg	1064	1064	1064	1064
Beregning og utvalg	1065	1065	1065	1065
Beregning og utvalg	1066	1066	1066	1066
Beregning og utvalg	1067	1067	1067	1067
Beregning og utvalg	1068	1068	1068	1068
Beregning og utvalg	1069	1069	1069	1069
Beregning og utvalg	1070	1070	1070	1070
Beregning og utvalg	1071	1071	1071	1071
Beregning og utvalg	1072	1072	1072	1072
Beregning og utvalg	1073	1073	1073	1073
Beregning og utvalg	1074	1074	1074	1074
Beregning og utvalg	1075	1075	1075	1075
Beregning og utvalg	1076	1076	1076	1076
Beregning og utvalg	1077	1077	1077	1077
Beregning og utvalg	1078	1078	1078	1078
Beregning og utvalg	1079	1079	1079	1079
Beregning og utvalg	1080	1080	1080	1080
Beregning og utvalg	1081	1081	1081	1081
Beregning og utvalg	1082	1082	1082	1082
Beregning og utvalg	1083	1083	1083	1083
Beregning og utvalg	1084	1084	1084	1084
Beregning og utvalg	1085	1085	1085	1085
Beregning og utvalg	1086	1086	1086	1086
Beregning og utvalg	1087	1087	1087	1087
Beregning og utvalg	1088	1088	1088	1088
Beregning og utvalg	1089	1089	1089	1089
Beregning og utvalg	1090	1090	1090	1090
Beregning og utvalg	1091	1091	1091	1091
Beregning og utvalg	1092	1092	1092	1092
Beregning og utvalg	1093	1093	1093	1093
Beregning og utvalg	1094	1094	1094	1094
Beregning og utvalg	1095	1095	1095	1095
Beregning og utvalg	1096	1096	1096	1096
Beregning og utvalg	1097	1097	1097	1097
Beregning og utvalg	1098	1098	1098	1098
Beregning og utvalg	1099	1099	1099	1099
Beregning og utvalg	1100	1100	1100	1100

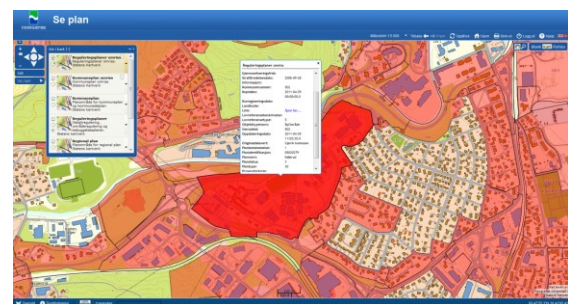
Plandata og planregister

Framstilling av planer skjer nå etter en felles standard med tegneregler. Standarden er forskriftsfestet. Dette gir oss muligheten til å bygge opp et digitalt planregister som dekker hele landet. Det er utarbeidet omfattende veiledning for framstilling av planer og digitalt planregister

Nasjonal arealplan-ID ble innført 1. januar 2011. Det betyr at alle arealplaner får en unik ID og dette danner grunnlaget for et nasjonalt digitalt planregister. Kartverket arbeider nå med en felles nasjonal innsynsportal til planregisteret. For mer informasjon se http://www.statkart.no/Norge_digitalt/Norsk/Plandata/

Kommunene er pålagt å ha et planregister som gir opplysninger om gjeldende arealplaner. Full nytteverdi av planregisteret får man først når alle gjeldende planer legges inn og man har et komplett digitalt planregister. Noen kommuner er ferdige med denne jobben, mens andre er midt i etableringsfasen. Kartverket bistår kommunene i dette arbeidet.

I 2011 vedtok Norge Digitalt at standardisert planinformasjon skal inngå i den nasjonale geografiske infrastrukturen.

SePlan

Kartverket utvikler nå en klient, SePlan, for innsyn i plandataene fra kommunene. SePlan er en enkel nasjonal innsynsløsning over arealplaner for partene i Norge

Digitalt, og en støtte for kommunene.

Matrikkel

Ny matrikkellov trådte i kraft i 2010 og stiller store krav til kommunene for registrering og kvalitetssikring av opplysninger om fast eiendom, adresser og bygninger.

I juni 2011 lanserte Kartverket en ny løsning som gir publikum tilgang til informasjon fra matrikkelen.

Hensikten er å gi enkel tilgang til nøkkelinformasjon fra matrikkelen.

<http://www.seeiendom.no>

Regjeringen lanserte i april 2012 et digitaliseringsprogram for offentlig sektor. Matrikkelen vil være en av de nasjonale felleskomponentene i dette programmet.

Framover skal også matrikkelen samvirke med skatteetatens registre.

Det offentlige kartgrunnlaget

En rapport om det offentlige kartgrunnlaget er for tiden ute på høring. Rapporten er utarbeidet av Kartverket etter bestilling fra Miljøverndepartementet, og er en vurdering av hva det offentlige kartgrunnlaget skal bestå av, herunder hvilke temadata som skal inngå i grunnlaget. Kartverket foreslår å legge en bred definisjon til grunn og at det offentlige kartgrunnlaget skal bestå av en

”nasjonal meny” av geografiske datasett.

Tinglysing

Fra 2007 har all tinglysing i fast eiendom og boretter blitt samlet i Kartverket. Rask og effektiv saksbehandling i Tinglysingen hindrer unødig opphold i omsetningen i boligmarkedet. Arbeidet med å digitalisere panteboka vil bidra til raskere saksbehandling og enklere tilgang til informasjonen for brukerne.

Formidling av data fra Grunnbok og Matrikkel

Miljøverndepartementet har laget en utredning om formidling av grunnbok- og matrikkelinformasjon fra Statens kartverk som er på høring med høringsfrist medio august. Utredningen foreslår at Kartverket skal tilby to tekniske grensesnitt for avgivelse av eiendomsdata hvorav det ene skal gjøre det mulig for virksomheter å laste ned hel- eller delkopier av data fra grunnbok og matrikkel for lokal lagring (massivnedlastingsgrensesnitt) og det andre gir tilgang til enkeltdata (spørregrensesnitt). I tillegg foreslås det å gi publikum gratis tilgang på tinglyst informasjon på Internett via en online søke- og visningstjeneste hos Statens kartverk.

8 Konsekvensutredninger

Konsekvensutredninger

Plan- og bygningslovens regelverk om konsekvensutredninger (KU) omfatter både tiltak og planer etter plan- og bygningsloven, og i tillegg store utbyggingstiltak som behandles etter annet lovverk, for eksempel vindkraftanlegg etter energiloven. Norge har en felles forskrift som dekker både EU's "plandirektiv" og "prosjektdirektiv".

Loven innebærer at bestemmelsene om konsekvensutredninger nå inngår i bestemmelser for de enkelte plantypene. Arbeidet med konsekvensutredninger er etter dette fullt ut integrert i selve planarbeidet. I henhold til ny lov skal det nå også gjennomføres konsekvensutredning for planer som i vesentlig grad avviker fra kommuneplanens arealdel eller fra områdeplan. På bakgrunn av endringene i ny lov ble også forskriften om konsekvensutredninger revidert i 2009.

Miljøverndepartementet har under arbeid flere veiledere på KU-området. Veilederen for KU for arealdelen publiseres sommeren 2012. I tillegg er det satt i gang en revisjon av forskriften om konsekvensutredninger på bakgrunn av en henvendelse fra EFTAs overvåkingsorgan ESA.

Sommeren 2012 ble det gitt ut veileder om konsekvensutredning av kommuneplanens arealdel.

Samarbeid med Sør-Afrika

Miljøverndepartementet har i 10 år hatt et institusjonelt KU-samarbeid med departementet for miljø og turisme (DEA) i Sør-Afrika. Hovedfokus i samarbeidet har vært på lov- og forskriftsutvikling, men de senere årene har forenkling av regelverket, utvikling av mer fleksible miljøstyringsverktøy og integrering av plan- og KU-prosessene hatt stadig større fokus.

9 Kompetanse, formidling og forskning

Formidling og kompetanse

Planavdelingen har som en viktig del av sitt arbeidsfelt å formidle planpolitikk, planjuss og god planpraksis til kommuner, fylkeskommuner, fylkesmenn og private aktører.

En viktig kanal for formidling av informasjon fra Planavdelingen er www.planlegging.no. Her ligger veiledere, foredrag fra arrangementer, innsigelsessaker osv.

Departementet har en utstrakt reiseaktivitet til fylkesmenn, fylkeskommuner og kommuner. Blant annet holdes det plan- og bygningslovsseminarer for kommunene årlig i alle fylkene, der departementet deltar på mange. Det er også etablert flere nettverk for fylkeskommuner og fylkesmenn, knyttet til regional og kommunal planlegging, stedsutvikling, barn og unge osv.

Plannytt gis ut av 2 ganger i året og Planjuss ved behov.

Det legges også økt vekt på formidling av planleggingsaktiviteten, blant annet som følge av betydelig økt kunnskap om denne gjennom det nasjonale rapporteringssystemet KOSTRA (Kommune-Stat-Rapportering, se senere i årsrapporten).

Miljøverndepartementet har overtatt www.livskraftigekommuner.no fra KS (Kommunenes interesseorganisasjon) og vil i løpet av året vurdere hvordan portalen skal brukes. Se omtale senere i årsrapporten.

Alle departementets avgjørelser i kommunale plansaker blir lagt ut på internett. Avgjørelser og lovfortolkninger publiseres i rettskilderegistret Gyldendal rettsdata. Departementet gir årlige utdrag av viktige avgjørelser i publikasjonen Planjuss.

Veiledning om ny plandel av plan- og bygningsloven

Implementeringen av ny lov er nå fullført. Veiledning om den nye loven og praktiseringen av den, skjer dels gjennom nettverkssamlinger og konferanser, og dels gjennom veiledere på internett. Fylkeskommunene og fylkesmennene har en sentral rolle i formidlingen til kommunene.

Fra reguleringsplanveilederen.

Veiledere

Det er publisert mange veiledere til plandelen av loven det siste året og flere kommer i nær framtid.

Veiledere arealdelen og samfunnsdelen

Det er blitt publisert nye tema-veiledere om hvordan landbruk, barn og unge, mineralforekomster, og samfunnssikkerhet kan ivaretas i planleggingen..

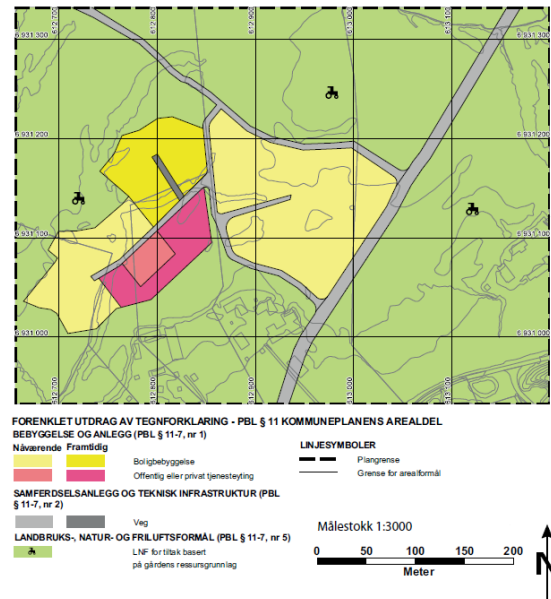
Temaveiledere for landbruk, barn og unge, mineralske forekomster, og samfunnssikkerhet.

I tillegg til veiledere om selve loven og forskriftene med lovkommentar, oppdateres en side med "[spørsmål og svar](#)" til loven to ganger i året.

På nettsiden finner en også lenker til andre departementer og direktoraters veiledning av betydning for planlegging etter plan- og bygningsloven.

Alle veilederne er samlet på departementets nettside "Veiledning om plan- og bygningsloven og tilhørende forskrifter":

www.planlegging.no

Planeksempel fra veilederen om kommuneplanens arealdel.

Nettportalen Miljøkommune.no

I 2011 startet arbeidet med å etablere en nasjonal veiviser i kommunal planlegging og miljøforvaltning. Miljøkommune.no er et hjelpemiddel for kommunale saksbehandlere innen miljø, planlegging, naturforvaltning, forurensning, landskap, kart og matrikkel. Hensikten er å møte noe av kompetanse- og kapasitetsutfordringene kommunene har. Første versjon av nettportalen er nå tilgjengelig og bygges ut med innhold fram til 2014. De første tilbakemeldingene fra kommunene er at de har nytte av dette tiltaket og de ser fram til at portalen utvikles videre.

Portalen viser kommunens myndighet og oppgaver sortert etter tema og har forslag til hvordan oppgavene kan løses.

www.miljokommune.no

Forskning

Det satses nå på evaluering og følgeforskning som grunnlag for videre utvikling av praksis, veiledning av lover og forskrifter.

Planavdelingen har samarbeid med institutter og forskningsmiljøer for å sørge for relevant forskning og utredning. Dialog- og styringsmøter med Forskningsrådet, Norsk institutt for by- og regionforskning (NIBR) og andre sentrale aktører er viktige arenaer.

Planavdelingen bidrar med midler til forskningsprogrammer i regi av Forskningsrådet.

Forskningsprogrammet Demokrati, styring og regionalitet (DEMOSREG) ble etablert i 2005. DEMOSREG skal stimulere til økt kunnskap om lokale og regionale konsekvenser av nasjonale og internasjonale utviklingstrekk i forhold til samfunnsdeltakelse, bosetting, tjenestetilgjengelighet, næringsutvikling og identitet. For neste 5-årsperiode er det innvilget i alt 22 søknader med en samlet ramme på 80 mill. kroner.

Følgende forskningstemaer har prioritet:

- Økonomisk utvikling og strukturelle omstillingsprosesser

- Offentlig styring og planlegging
- Demokrati og politisk deltakelse

Forskningsprogrammet AREALTRE ble etablert 1. januar 2008. Det er utarbeidet ny programplan kalt Natur- og næring (2008-2013).

Programmet skal:

- Utvikle kunnskap til støtte for næringspolitikk innenfor fiskeri, havbruk, reindrift, skogbruk, jordbruk, samt kunnskap til støtte for en bærekraftig areal- og ressursforvaltning. Klimarelevans prioriteres.
- Utvikle kunnskap til støtte for verdiskaping i norsk skog – og trebasert næringsvirksomhet.

Planavdelingen er, i samarbeid med Forskningsrådet, engasjert i det europeiske forskningssamarbeidet Joint Programming Initiative (JPI) Urban Europe. Vi ønsker å bedre kunnskapsgrunnlaget for *bærekraftig byutvikling*. I denne JPI'en er det lagt opp til betydelig aktivitet allerede i pilotfasen 2012-2013, herunder med felles utlysning av forskningsaktiviteter. Også Danmark, Finland og Sverige er med.

Det er lite ressurser satt av til planforskning totalt i Norge, og departementet har satt i gang et arbeid med sikte på å øke omfanget og relevansen av planforskningen. Det blir blant annet diskutert ulike modeller for et planforskningssenter, og for økt samarbeid mellom forskning, utdanning og arbeidsliv.

Miljøkommune.no
Veiviser i kommunal planlegging og miljøforvaltning

Om miljøkommune.no | Nyheter | Spørsmål og svar | Kontakt oss | Innholdskart

OPPGAVEHJELP

MALER

SØK

Nytt hjelpemiddel

Miljøkommune.no er et hjelpemiddel for kommunal saksbehandling innen planlegging, naturforvaltning, forurensing, kulturminner og kart. Nettsiden bygges ut med innhold fram til 2014. [Presentasjonsfilm>>](#)
[Mer om nettstedet >>](#)

Kim Abel, Naturarkivet

» Forurensning

» Landskap

» Planlegging

» Friluftsliv

» Massedisponering

» Saksbehandling

» Kart (kommer senere)

» Matrikkel

» Vannforvaltning

» Klima

» Miljø i landbruk

» Viltforvaltning

» Kulturminne og kulturmiljø

» Naturmangfold

→ Kart og databaser

→ Lenker

→ Ordforklaringer

→ Veiviser i miljøoverket

Nettstedet er under oppbygging. Følg oss videre!

KLIMA- OG FORURENSNINGS-DIREKTORATET

DIREKTORATET FOR NATURFORVALTNING

MILJØVERNDEPARTEMENTET

Kartverket

Statens strålevern

BERGSTIFTELSEN

Portalen Miljøkommune.no – veiviser i kommunal planlegging og miljøforvaltning.

10 By- og tettstedsplanlegging

Framtidens byer

Framtidens byer er et samarbeidsprogram (2008-2014) mellom staten, KS, næringslivet og de 9 største byregionene for å utvikle byområder med lavest mulig klimagassutslipp, tilpasning til klimaendringene og et godt bymiljø.

13 bykommuner deltar i programmet¹. De har forpliktet seg til å redusere sin andel av klimagassutslippene med 35 % innen 2030. Byene overoppfyller dermed Klimaforliket, som er et politisk kompromiss om Norges miljø- og klimapolitikk mellom partiene på Stortinget.

I tillegg til Miljøverndepartementet, som leder programmet deltar Samferdselsdepartementet, Olje- og energidepartementet og Kommunal- og regionaldepartementet som formelle parter, med underliggende etater.

Det er undertegnet en intensjonsavtale med Næringslivets hovedorganisasjon (NHO), Virke (handelens og servicenærings hovedorganisasjon) og Finansnærings felleorganisasjon (FNO).

Prioriterte områder

Arbeidet skal konsentreres om virkemidler og tiltak for å redusere klimagassutslippene fra vegtransport, stasjonær energibruk,

forbruk og avfall samtidig som det skal utvikles strategier for å møte klimaendringene. Programmet skal bidra til å forbedre det fysiske bymiljø med tanke på økologisk kretsløp, sikkerhet, helse, opplevelse og næringsutvikling. Satsningen på bedre bymiljø er gitt en høyere prioritet fra og med 2011, blant annet ved økonomisk støtte til prosjekter som kombinerer de ulike målene i programmet.

Det er i gang nær 1000 tiltak og prosjekter innenfor rundt 40 samarbeidsområder i regi av Framtidens byer. Byene gjennomfører sine egne handlingsprogrammer som bygger opp under målene på alle innsatsområder. Framtidens byer virker som en ekstra stimulans og er en viktig overbygning for byenes miljø- og klimaarbeid.

Stat – kommune – næringsliv

Gjennom økt samhandling ønsker stat, kommune og næringsliv å utnytte tilgjengelige ressurser bedre, utvikle mer effektive virkemidler og prøve ut nye tiltak for å fremme klima- og miljøvennlige byer. Regionale myndigheter, befolkningen og organisasjoner trekkes inn.

I programmet er det et mål at staten og kommunene går foran med et godt eksempel i klimaarbeidet. Dette gjelder særlig miljøsertifisering av offentlig virksomhet og offentlige anskaffelser. Det er blant annet samarbeid om leverandørutviklingskontrakter mellom offentlige innkjøpere og næringslivet der hensikten er å utvikle mer miljøvennlige produkter og tjenester.

På Miljøverndepartementets budsjett er det avsatt ca. 35 mill NOK til programmet i 2012. I tillegg blir ordinære statlige midler styrt inn mot

¹ De 13 byene er Oslo, Bærum, Drammen, Sarpsborg, Fredrikstad, Porsgrunn, Skien, Kristiansand, Sandnes, Stavanger, Bergen, Trondheim og Tromsø.

måloppnåelse i Framtidens byer. Samferdselsdepartementet har i år satt av ca 430 mill NOK til

belønningsordningen for å stimulere de 13 byene til økt kollektivsatsing og redusert bilbruk. Transnova gir støtte til ladepunkter for elbiler og andre miljøvennlige tiltak innen transportområdet. Tilsvarende gjelder for Enova, som disponerer betydelige fondsmidler til energiøkonomisering og overgang til fornybar energi. Husbanken har for 2012 avsatt 5 mill NOK til prosjekter i Framtidens byer. Også andre statlige stimuleringsordninger blir brukt til tiltak i byene.

Klimavennlig bytransformasjon i bydelen Strømsø i Drammen.

Organisering

For å sikre god politisk og administrativ forankring, ledes programmet av et årlig *politisk toppmøte* med statsråder, ordførere/byrådsledere og politisk ledelse i KS. Det praktiske samarbeidet er organisert i fire fagnettverk med deltakende byer, næringslivet og statlige instanser for henholdsvis areal og transport, energi i bygg, forbruk og avfall og klimatilpasning. Nettverkene ledes av departementene, men til hvert nettverk er det tilknyttet en faglig koordinator.

Demonstrasjon av bruk av regnbed for å hindre flom i tettbebygde områder.

Et viktig delprogram er Framtidens bygg som omfatter pilotprosjekter i form av både enkeltbygg og områdeutvikling, med krav om halvert klimagassutslipp fra materialer, transport og drift sammenliknet med vanlig praksis. Pr. juni 2012 er det godkjent 16 pilotprosjekter fordelt på 8 ulike byer. Oslo, Drammen og Bærum har et eget program kalt FutureBuilt, med 20 godkjente prosjekter.

Tre av de til sammen 36 prosjektene gjelder områdeutvikling: Strømsø i Drammen, Brøset i Trondheim og Furuset i Oslo. De er svært ulike i karakter og er henholdsvis sentrumsnært, hovedsakelig ubebygget og drabantby, men i alle

tilfellene er ambisjonene høye når det gjelder klima og kvalitet.

Følgeevaluering av Framtidens byer startet opp i 2010. På grunnlag av en nullpunktsanalyse og et sett indikatorer gjennomføres årlige evalueringer samt dybdestudier av en del utvalgte tiltak og prosjekter.

Bergen sentrum framstilt i modell fra prosjektet Regional havnivåstigning.

Det legges stor vekt på formidling av og informasjon om tiltak og resultater gjennom egen nettside. www.framtidensbyer.no. Her beskrives programmets mål, organisasjon og samarbeidsområder. Framtidens byers nyhetsbrev sendes ut jevnlig. Videre presenteres fortløpende nye prosjekter og framdrift i arbeidet samlet og innen de ulike satsningsområdene.

Attraktive og bærekraftige mellomstore byer

Det har vært mange diskusjoner om dette i løpet av året og departementet arbeider fortsatt med en satsing, muligens med vekten på levende og attraktive byregioner. Dette er ikke avklart.

Groruddalssatsingen

Groruddalssatsingen er et bredt samarbeid mellom Regjeringen og Oslo kommune, og regnes som det største byløftet i nyere norsk historie. Satsingen varer fra 2007 til

2016. De fem første årene har staten bidratt med 585 millioner kr og kommunen med 266 millioner kr.

Hovedmålet er bærekraftig byutvikling og synlig miljøopprustning i Groruddalen med bedre livskvalitet og levekår.

Groruddalen i Oslo består av fire bydeler med til sammen 130 000 innbyggere. Området ligger nordøst i Oslo kommune og preges av drabantbybebyggelse.

Levekårsundersøkelser har vist at bydelene kommer dårligere ut enn mange andre bydeler i Oslo. Høy grad av gjennomgangstrafikk har gitt utfordringer knyttet til støy- og trafikkforurensning. Over 40 % av befolkningen i Groruddalen har innvandrerbakgrunn.

www.prosjekt-groruddalen.oslo.kommune.no

Organisering

Groruddalssatsingen er organisert med fire program:

Program 1: Miljøvennlig transport

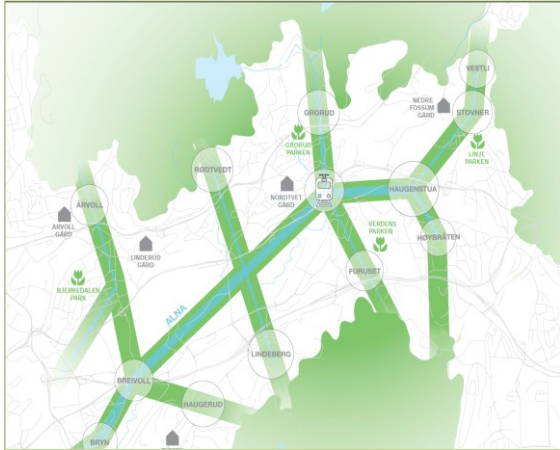
Program 2: Alna, grønnstruktur, idrett og kulturmiljø

Program 3: Bolig-, by- og stedsutvikling

Program 4: Oppvekst, utdanning, levekår, kulturaktiviteter og inkludering

Strategier i program 2

Miljøverndepartementet har sammen med Bymiljøetaten i Oslo kommune hovedansvar for program 2. Hovedmålet her er å styrke blågrønn struktur og naturmangfold, gi bedre forhold for friluftsliv, fysisk aktivitet og idrett, og bedre luftkvalitet. Kulturminner skal vernes og brukes og dalens historieforståelse skal styrkes.

Sammenhengende grønnstruktur

Det arbeides etter tre strategier:

- Sikre sammenhenger i grønnstrukturen på langs og tvers av dalen.
- Etablering av en bydelspark i hver bydel.
- Verne og utvikle en Akergård som møtested i hver bydel.

Svarttjern - ny bade plass på Romsås

Stedsutvikling

Stedsutvikling er et satsingsområde i mange kommuner og fylkeskommuner. I den økende konkurransen mellom kommuner om å sikre seg flere innbyggere, kvalifisert arbeidskraft og nye arbeidsplasser, blir betydningen av stedenes og regionenes attraktivitet stadig viktigere. Fra regjeringens side er det et mål å opprettholde balansen mellom by og

land og dempe utbyggingspresset i og rundt de store byene.

Forum for stedsutvikling

Mange kommuner mangler kompetanse og kapasitet innen stedsutvikling, planlegging og miljø. For å støtte opp om kommunenes arbeid er det etablert et nasjonalt, faglig forum bestående av ni ulike departementer og direktorater. Forumet arrangerer blant annet flere årlige konferanser for kommunene i samarbeid med fylkeskommunene.

I tillegg har forumet utviklet en felles, nasjonal nettportal om stedsutvikling til faglig støtte og inspirasjon: www.stedsutvikling.no. Portalen er blitt betydelig oppgradert våren 2012.

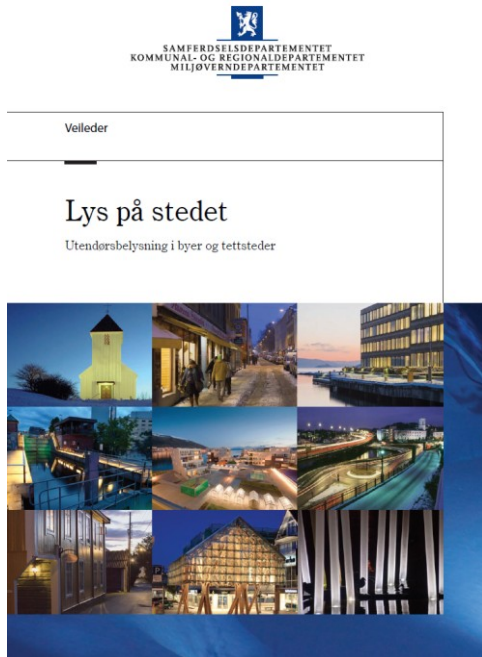

Forumet arbeider også for å styrke samarbeidet om stedsutvikling på tvers av fagområder, sektorer og forvaltningsnivåer.

Lysveileder

Belysning er et viktig element i stedsutvikling, både ut ifra et energi- og klimaperspektiv og for å utvikle mer attraktive, trygge og tilgjengelige steder. Hele 7-8 % av Norges energiforbruk går i dag til

belysning (15 % av el-forbruket). Den nasjonale veilederen "Lys på stedet – utendørsbelysning i byer og tettsteder" ble lansert våren 2012, se www.stedsutvikling.no under emnet utendørsbelysning i høyre meny.

Lysveilederen som ble publisert våren 2012 www.lyskultur.no.

Bymiljøprisen

Bymiljøprisen utdeles årlig til en by eller et tettsted som tar en ledende rolle for byutvikling og forbedring av bymiljøet i samarbeid eller partnerskap med andre aktører gjennom planlegging, gjennomføring og praksis.

Både byer og tettsteder kan motta den årlige Bymiljøprisen. Prisvinner utpekes av en uavhengig jury oppnevnt av Miljøverndepartementet. Prisen skal inspirere til mer bærekraftig by- og tettstedsutvikling og miljøvennlig praksis.

Tema for prisen varierer fra år til år. I 2012 ønsket departementet å rette oppmerksomheten mot den store endringen som skjer i mange byer.

Ofte har byene vokst frem rundt industrien eller annen næringsvirksomhet, og områdene som blir ledige etter flytting eller nedlegging ligger sentralt i byen. Mange små og store byer har klart å omskape og gi nytt liv til gamle bygninger og områder og brukt disse aktivt som ledd i sin strategi for miljøvennlig byutvikling.

Temaet for 2012 ble derfor "Nytt liv til gamle bygninger og områder"

Vinner 2012: Oslo kommune

Juryens begrunnelse:

"Statens Bymiljøpris 2012 tildeles en kommune som over lang tid og med stor dyktighet har etablert et forbilde for en helhetlig satsing på å skape nytt liv i eldre byområder, nemlig Oslo kommune.

Oslo kommune har gjennom flere tiår i samarbeid med staten og private krefter og satset offensivt på å snu utviklingen av områdene langs Akerselva til en livgivende og viktig del av byens miljø og utvikling. I Vulkanområdet er potensialet ved en slik utvikling tydeliggjort på en imponerende måte. Det er oppnådd en framtidsrettet funksjonsblanding i dialog med antikvariske myndigheter og med mange og krevende brukere, det er vist stor fleksibilitet i prosessen, tatt et betydelig sosialt og

kulturelt ansvar, og i samarbeid med dyktige arkitekter skapt et forbilde for samspillet mellom gammel og ny bygningsmasse. Vulkanområdet ved Akerselva viser på en forbilledlig konsekvent måte hvorledes en gammel by- og bygningsstruktur kan gi et sjenerøst bidrag til en fremtidsrettet byutvikling”.

Nærmere informasjon om bymiljøprisen og tidligere prisvinnerne finnes på www.planlegging.no og www.regjeringen.no/bymiljoiprisen

Universell utforming (design for alle)

Universell utforming kom inn i formålet i ny plan- og bygningslov i 2009. Til grunn ligger at likeverdige muligheter til deltakelse skal sikres sterkere gjennom samfunnsplanlegging og på viktige samfunnsområder.

Det samarbeides for å utdype dette i en felles veileder for universell utforming knyttet til statlige planretningslinjer og de byggetekniske forskriftene.

Departementet har ansvaret for flere tiltak fastsatt i Regjeringens handlingsplan for universell utforming og økt tilgjengelighet 2009 - 2013 -

Norge universelt utformet 2025 som ble vedtatt i 2009.

Pilotfylker og ressurskommuner

Pilotfylkene og ressurskommunene er deltakere i Nasjonalt utviklingsprosjekt for universell utforming i fylker og kommuner som drives av Miljøverndepartementet. Hensikten med tiltaket er å utvikle universell utforming som en strategi i regional og kommunal planlegging.

De 13 ressurskommunene og 8 pilotfylkene har særlig prioritert disse tema for perioden 2009-2013:

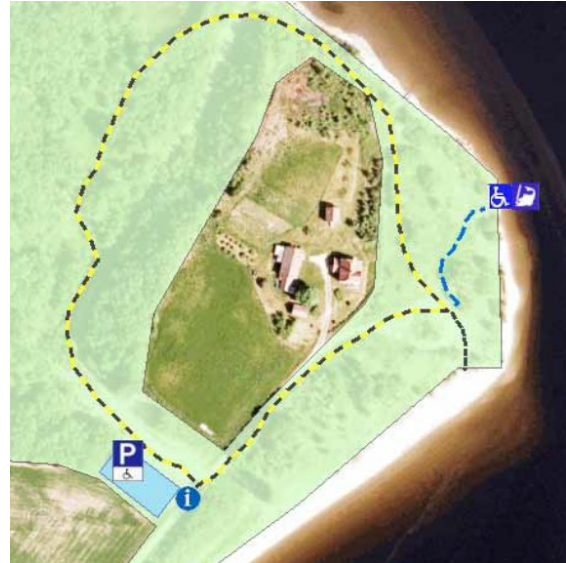
- universell utforming i friluftsområder
- universell utforming og kulturminnevern
- universell utforming og attraktive sentrumsområder
- universell utforming i reiseliv

Internett:

www.regjeringen.no/universellplan

Hensikten er å utvikle god praksis for å fremme universell utforming i kommunal og regional forvaltning og planlegging. Kommunene og fylkene utveksler erfaringer gjennom samlinger og skal initiere utvikling på feltet innen egen organisasjon, men særlig involvere nye kommuner og fylker i arbeidet. Målet er at 25 % av alle kommuner skal ha deltatt aktivt i nasjonale utviklingsprosjekt med hovedvekt på universell utforming innen 2014.

Alle kommuner og fylkeskommuner skal ha integrert universell utforming som et prinsipp i sin kommunale og regionale planlegging innen 2015. I 2010 hadde mer enn en fjerdedel av alle kommuner en plan for universell utforming og ca halvparten av de 19 fylkeskommunene hadde det. I 2005 var det ingen.

Manuskart fra kartlegging av universell utforming i friluftsområder.

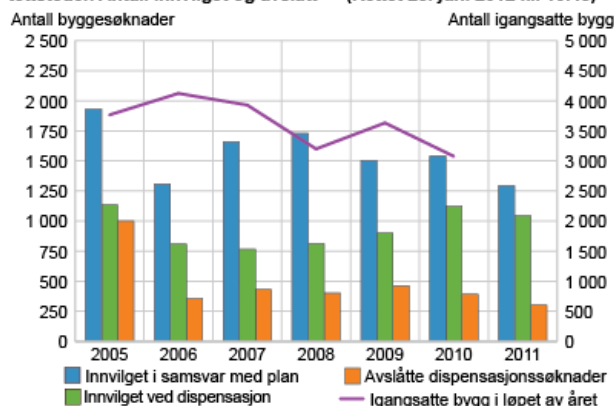
Nettstedet www.universell-utforming.miljo.no gir løpende informasjon om aktiviteter i Norge. Det bringer også informasjon på engelsk.

11 Planlegging utenfor byer og tettsteder

Bygging i strandsonen (100-metersbeltet langs sjøen)

Den norske regjeringen har som mål å stanse uheldig bygging i strandsonen. Kommuner, fylkeskommuner og fylkesmenn oppfordres derfor til en streng praksis ved behandlingen av dispensasjoner og planer i 100-metersbeltet langs sjøen.

Søknader om nye bygninger i 100-m beltet langs sjø (saltvann) utenom tettsteder. Antall innvilget og avslått ^{1,2} (Rettet 28. juni 2012 kl. 10.45)

¹ Fra 2003 gjelder dispensasjonene kun nybygg, i 2001 og 2002 gjaldt det alle dispensasjoner.

² Nye bygninger i samsvar med plan ble ikke rapportert før i 2005.

Bygging i strandsonen.

Kilde: SSB, KOSTRA.

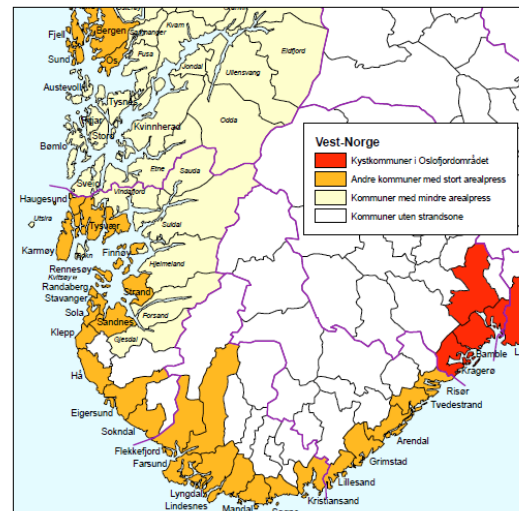
Skjerpet strandsonevern

Byggeforbudet i 100-metersbeltet langs sjøen har eksistert siden 1965, men det er likevel et vedvarende press om bygging mange steder i landet. I plan- og bygningsloven er byggeforbudet videreført, og de hensyn som begrunner forbudet er tatt inn i lovteksten. Videre er bestemmelsen om dispensasjon strammet inn, blant annet ved at kriteriene for å gi dispensasjon er angitt tydeligere. Det er også innført en mulighet til å overføre dispensasjonsmyndigheten fra kommunen til regionalt eller statlig organ i spesielle tilfeller. Målet med de nye reglene er at bygging i strandsonen skal skje i medhold av plan, slik at utbyggingsinteressen veies mot hensynet til friluftsliv, natur,

landskap og andre allmenne interesser.

Statlige planretningslinjer

I forbindelse med lovarbeidet ble det 25. mars 2011 vedtatt statlige planretningslinjer for differensiert forvaltning av strandsonen langs sjøen. Retningslinjene skal være grunnlag for planleggingen i kommunene og ta hensyn til at det er ulike forhold langs kysten. I forslaget er kysten delt inn i tre klasser ut fra hvor stort press det er på arealene. Det gis noe ulike føringer for de tre klassene.

Landet ble delt inn i tre streghetsklasser.

Det rapporteres årlig hvor mange nye bygg det er gitt tillatelse til å bygge i strandsonen. Tillatelsene deles inn i to kategorier; bygging i områder med godkjent plan og bygging etter innvilget søknad om dispensasjon.

Igangsettingen av bygninger i Norges strandsone, 100-metersbeltet, avtok med en fjerdedel i perioden 2006 til 2010. Kommunene har mottatt og innvilget et økt antall dispensasjonssøknader om bygging i strandsonen fra 2006 til 2010. I 2010 fortsatte

den fallende tendensen for byggeaktiviteten i strandsonen fra 2006, etter en oppgang i 2009. Den økende trenden i antall søknader om dispensasjon for nye bygninger i strandsonen siden 2006 snudde i 2011.

Kystsoneplaner

Fiskeridirektoratet gjennomfører årlig en kartlegging over status for kystkommunenes arbeid med kystsoneplanlegging.

Oversikten per 31. desember 2011 viser at av landets i alt 276 kommuner med kystlinje er det i kun ti som ikke har utarbeidet egne kystsoneplaner.

--- --- --- --- --- --- --- --- --- ---

Vindkraft

Mål

Regjeringen satte i 2006 et samlet mål på 30 TWh økt fornybar energi-produksjon og energieffektivisering i 2016 i forhold til 2001.

Norge har naturgitte forutsetninger for at vindkraft vil kunne bli et viktig og betydelig bidrag til miljøvennlig fornybar energi. Det er i 2009 og første halvdel av 2010 gitt en rekke konsesjoner, slik at det samlet nå er gitt konsesjon for utbygging av mer enn 9 TWh vindkraft. Videre foreligger det søknader eller meldinger for mer enn 100 prosjekter, tilsvarende litt under 65 TWh.

Status

Til tross for gode vindforhold og et stort antall gitte konsesjoner er det pr. juni 2010 bare bygget ut 6 større og 11 mindre vindkraftanlegg i Norge tilsvarende 410 MW (1,2 TWh). I 2009 ble det ikke bygget noen større anlegg i Norge.

Usikkerheten om de økonomiske rammebetingelsene for vindkraft har medført at det er foretatt få investeringsbeslutninger de siste årene. Norge har fram til i dag hatt en ordning hvor anlegg som har fått konsesjon kan søke det statlige skapet ENOVA om investeringsstøtte.

Hittil i 2010 har ENOVA gitt 631,5 millioner kroner i støtte til tre vindkraftanlegg. På lengre sikt vil det vedtatte felles el-sertifikat-markedet med Sverige kunne bedre rammebetingelsene for vindkraft.

Nasjonale retningslinjer

Koordinering av arbeidet med vindkraft er i Miljøverndepartementet lagt til planavdelingen. I lys av de omfattende vindkraftplanene har avdelingen initiert flere sentrale tiltak for å sikre en mer helhetlig og langsiktig vindkraft utbygging.

Nasjonale retningslinjer for planlegging og lokalisering av vindkraftanlegg anbefaler kommuner og fylkeskommuner til aktivt å vurdere egnede områder til vindkraftformål i overordnede arealplaner.

Regionale planer

Tre fylker (Rogaland, Sør-Trøndelag og Nordland) har til nå vedtatt fylkesdelplaner for vindkraft, og i flere fylker pågår slikt planarbeid.

**FYLKESDELPLAN
VINDKRAFT
2009 - 2021**

Høring

Tematiske konfliktvurderinger

Det gjennomføres videre løpende *tematiske konfliktvurderinger* av alle meldte og omsøkte vindkraft-prosjekter. Konfliktvurderingene omfatter miljø-, reindrifts- og forsvarsinteresser og bidrar til en mer helhetlig og samlet vurdering.

Direktoratet for naturforvaltning og Riksantikvaren foretar vurderingene på miljøområdet.

Konfliktvurderingene inngår i grunnlaget for behandlingen av konsesjonssøknader etter energiloven og planer etter plan- og bygningsloven.

Havenergi

Potensialet for offshore vindkraft og særlig fra flytende havmøller langs norskekysten er stort. Stortinget vedtok tidlig i 2010 en ny lov om fornybar energi til havs (havenergiloven). Samtidig er det også lagt fram en nasjonal strategi for havbasert fornybar energi.

Miljøverndepartementet og underliggende direktorater samarbeider nå med energimyndighetene om å vurdere aktuelle utbyggingsområder for lokalisering av offshore vindkraft. Arbeidet vil resultere i et program for en strategisk konsekvensutredning i løpet av høsten 2010.

Nasjonale villreinområder

Norge er det eneste landet i Europa med intakte høyfjellsøkosystemer med bestander av villrein. Villreinen er derfor en norsk ansvarsart. Det framgår av naturmangfoldlovens § 5 at *artene og deres genetiske mangfold skal ivaretas på lang sikt og at artene forekommer i levedyktige bestander i sine naturlige utbredelsesområder.*

Fjellet og villreinen er viktig for utviklingen av fjellbygdene, og det er viktig å avklare gode utviklingsstrategier som både gir livskraftige villreinstammer og levende bygder.

Innen utgangen av 2012 skal det foreligge regionale planer for de ti viktigste villreinområdene som skal fastsette nasjonale villreinområder. Planene skal gi rammene for en mer helhetlig arealforvaltning på tvers av kommune- og fylkesgrenser. Fylkeskommunene leder planarbeidet. Stiftelsen Norsk Villreinsenter bidrar.

Nasjonale villreinområder og europeiske villreinregioner. Kilde: NINA, revidert 2008.

Landskap

Norges natur- og kulturlandskap er en viktig ressurs for turisme og regional utvikling. I disse områdene skal natur- og kulturressurser, friluftslivsinteresser og næringsmessig bruk ivaretas og utfylle hverandre. Norge ratifiserte den Europeiske landskapskonvensjonen i 2001.

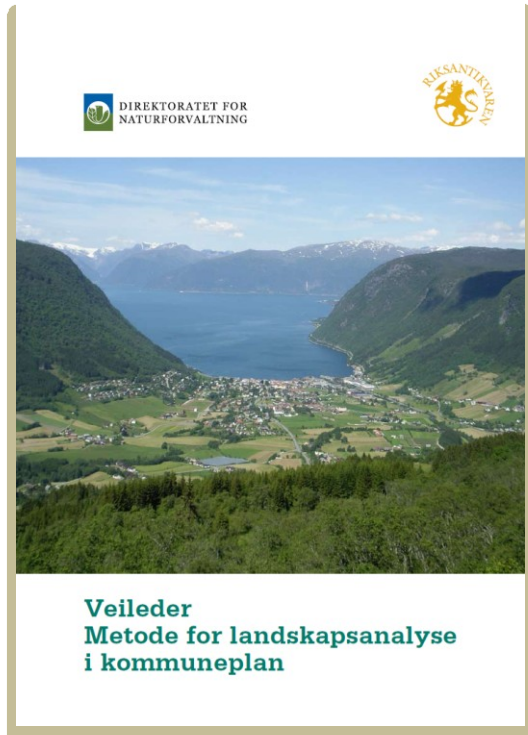
Det er behov for verktøy for å kartlegge og visualisere landskapet som helhet og de ulike elementene som utgjør dette. Dette gjelder både naturelementene, kulturelementene

og det romlig visuelle aspektet ved landskapet.

Riksantikvaren og Direktoratet for naturforvaltning har på oppdrag fra Miljøverndepartementet utarbeidet en framgangsmåte for landskapsanalyse. Denne presenteres i en grunnlagsrapport som gjennomgår analysens hovedelementer: beskrivelse, tolkning og verdisetting og vurdering av landskap.

Rapporten er grunnlaget for to temaveiledere publisert på nettstedet til Riksantikvaren. www.ra.no

Miljøverndepartementet vurderer om metodikken for kartlegging av landskapet i målestokk 1:50 000 skal standardiseres for å ha bedre oversikt over landskapstypene og utviklingen, samt som grunnlag for regional og kommunal planlegging.

Nordland fylke er pilot for utprøving av metode for kartlegging av landskap.

Lofoten. Foto: Marianne Gjørsv.

12 Andre utviklingsprosjekter

Livskraftige kommuner

For å styrke kommunenes plan- og miljøkompetanse og legge grunnlag for en offensiv miljøpolitikk i kommunene, har Miljøverndepartementet i perioden 2006 – 2010 gjennomført programmet Livskraftige kommuner – kommunenettverk for miljø- og samfunnsutvikling. KS (Kommunesektorens interesse- og arbeidsgiverorganisasjon) har vært operatør for programmet. Oppfølging av klima-, areal- og miljøpolitikken forutsetter at det finnes faglig kompetanse og ressurser til å arbeide med disse utfordringene på en systematisk og langsiktig måte i kommunene. Kommunenes klart viktigste hindring i dette arbeidet, har vært manglende kapasitet i kommuneorganisasjonen, dernest manglende kompetanse. Erfaringer fra programmet viser også at mange kommuner har problemer med å rekruttere kompetent personell.

LIVSKRAFTIGE KOMMUNER

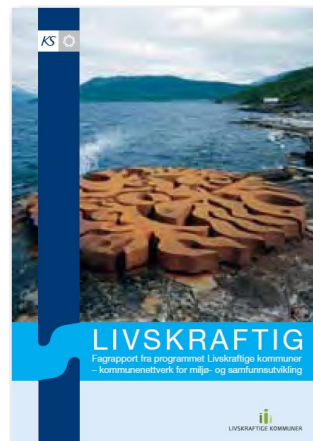
Mer enn 200 kommuner har deltatt i programmet. Så godt som alle har arbeidet med klima og energi. 98 % av norske kommuner har en klima- og energiplan i 2011, noe som er i tråd med forventningene i den statlige planretningslinjen.

Rapporter fra kommunene viser at de har opplevd stadig bedre resultater av nettverksarbeidet over tid. Flere av nettverkene vil fortsette samarbeidet i en eller annen form etter programperioden. Satsingene i programmet er også i ferd med å bli nedfelt i de kommunale

planstrategiene som utarbeides i henhold til ny plan- og bygningslov.

Kommunene har gjennom programmet styrket sin evne til å drive miljø og samfunnsutvikling. Et klart flertall av deltakerkommunene har opplevd middels eller stor grad av resultater. Det er kommuner med relativt gjennomsnittlige forutsetninger for å arbeide med miljø og samfunnsutvikling som har hatt størst utbytte av å delta i nettverksarbeidet.

Mange kommuner har fortsatt behov for utviklingsbistand og støtte innen miljø og samfunnsutvikling, særlig når en går over i gjennomføringsfasen. Bistand til å styrke kommunenes kapasitet og kompetanse innen bærekraftig lokalsamfunnsutvikling vil blant annet bli ivaretatt gjennom en satsing i regi av Kommunal- og regionaldepartementet - "Lokalsamfunnsutvikling i kommunene", der fylkeskommunene har en viktig oppfølgingsrolle.

Sluttrapport Livskraftige kommuner.

Andre konkrete oppfølgingsbehov som er identifisert i programmet er knyttet til utviklingsverktøy innen statistikk, planlegging og kommunikasjon, utviklingsbistand fra det regionale

nivå, samt tiltak for å bedre rekrutteringen, styrke plan- og miljøkompetansen i kommunene og ikke minst oppfølging av klimatiltak. Det er gjennom programmet blant annet utviklet et statistikkverktøy og en publiseringsløsning for miljøstatus i kommunesektoren. Sluttrapport fra programmet forelå sommeren 2011.

Internett: Se www.planlegging.no under prosjekter og nettverk.

www.livskraftigekommuner.no
www.bedrekommune.no

Bedre statistikk

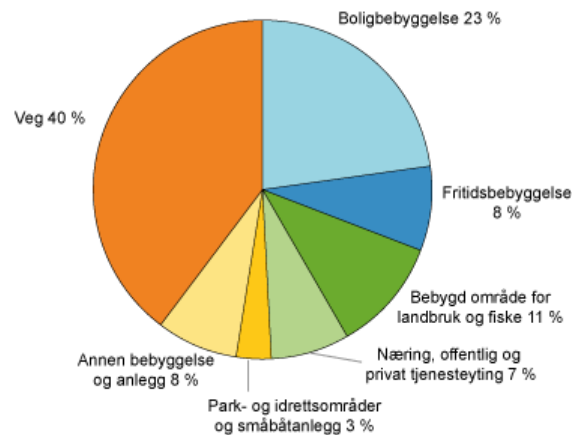
Statistisk sentralbyrå (SSB) publiserer statistikk om en rekke aktuelle temaer for areal- og samfunnsplanlegging. Gjennom Kommune STat Rapportering (KOSTRA) får vi informasjon om blant annet planaktivitet, saksbehandlingstid, bruk av innsigelsesordningen og dispensasjonspraksis. KOSTRA-systemet henter og sammenstiller informasjon fra ulike typer registre og årlige innrapporteringer fra kommunene. Både kommunale og nasjonale myndigheter har nytte av KOSTRA i styring og planlegging.

De siste tre årene har Statistisk sentralbyrå også arbeidet med en bedre arealbruksstatistikk, og Miljøverndepartementet bidrar med

finansiering. I juli 2012 publiserte byrået en helt ny beregning av arealbruk i Norge. Nesten 2 %, 5300 kvadratkilometer, av Norges landareal er bebygd og det er vegareal som beslaglegger mest av det bebygde arealet. I alt er det om lag 2100 kvadratkilometer vegareal i Norge.

<http://www.ssb.no/emner/01/01/arealstat/>

Andel bebygd areal, etter arealbruksklasse. Hele landet. 2011. Prosent

Kilde: SSB.

I kombinasjon med data fra planregistrene vil årganger med arealbruksavgrensninger synliggjøre trender og gi forvaltningen kunnskap om effektene av arealplanlegging.

